

Vendégek Lódzból

A lengyelországi testvérem, Lódz képviselőjében hétfőn városrendezéssel és környezetvédelemmel foglalkozó szakemberek küldöttsége érkezett Csongrád megyébe. A delegáció vezetőjét, Janusz Gawkowski mérnököt, a Lódz megyei építési osztály vezetőjét és helyettesét, Ryszard Krucinski mérnököt, valamint Jan Diehl környezetvédelmi osztályvezetőt tegnap hivatalában fogadta Lehmann István, a megyei tanács elnökének általános helyettese.

A megyei tanács szakemberei tájékoztatták a vendégeket a csongrádi aktualitásokról, építészeti, környezetvédelmi kérdésekről. Majd a tapasztalatcsere folytatásaként a delegáció ellátogat a Csomitervezés és a Déltervezés, az Ativizighez, a környezetvédelmi felügyelőséghez és a környezetvédelmi intézetbe. Péntekig tartó látogatásuk idején a vendégek Ópusztaszerre és Csongrádra is elutaznak, az emlékparkkal és a halászfaluval ismerkednek.

Gobbi Hilda kitüntetése

Ez Elnöki Tanács Gobbi Hilda Kossuth-díjas színművésznőnek, a Magyar Népköztársaság Kiváló Művészeinek kimagasló művészeti és közéleti tevékenysége elismeréseként, születésnapja alkalmából a Magyar Népköztársaság babérkoszorúval kitüntetés adományozta. A kitüntetést Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke adta át.

Iratos dombon

Tóth Béla
új könyve

A számvetés ideje jött el Tóth Béla életében, íróként is szembe kell néznie önmagával, eddigi életével. Szeged mai szétziláltatott és megkeseredett irodalmi életében ugyan most is ő az egyik szilárd pont, az egyik olyan író, akit — személyes rokon- és ellenszenvektől függetlenül — számon kell tartani annak, aki értékekre fogékony. S ez — valljuk meg — még ma is becsülendő pozíció szellemi életünkben; a hang, amelyik az övé, ha elnémulna, hiánvozná a magyar irodalom nagy kórusából. Elmult azonban már 60 éves — ha jól számítom, a hatvanegyediket tapossa — s az igazán nagy művet, amelyben minden a helyére volna, s amelyre tehetsége régóta ígéretet adott, nem írta meg: mindig valami mást csinált. Könyvtára — a Somogyi Könyvtár — ügyes-bajos dolgait intézte, közügyekkel bíbelődött, vagy éppen menedékébe, „a” műhelybe vonult vissza fürni-faragni, régi mesterségét gyakorolni.

Mostani emberi megrendülése, betegsége, amely az utóbbi másfél-két év nem kívánt „eredménye”, kibillentette életét szokott rendjéből. De talán haszna is lesz: meghozza életműve nagy, összegző művét. Rákényszeríti a kíméletlen őszinteségű számvetésre (s talán az írói fegyverem is megadatik a munkához).

Hogy ennek a számvetésnek az igénye évek óta ott él benne, új könyve a bizonyítéka. Az *Iratos dombon*, e nehezen besorolható, önleletrajzi elemeket, történelmi műveltséganyagot a szociografikus jellegű prózát ötvöző könyv ugyan még nem maga a számvetés. De annak előmunkálata; s a fölrepítő falusi világot, a szülőfalut, Dombiratos világot — mintegy háttérként — megidézi. Megteremtve ezzel maga és olvasói számára azt a történeti és szociális környezetet, amely nélkül pályája érthetetlen volna, számvetése pedig üres moralizálás.

Tóth Béla Dombiratos hú is immár tájékozott fia, nemcsak autopsziás ismerete van a faluról, nemcsak a hagyományt sajátította el. Könyvtárhaználóként az írott múltat is ismeri ma

már, s íróként azt az emberi világot is megjelteni képes, melyet sem a parisi szóbeiség hagyományörökítő gyakorlata, sem az írott források nem képesek megőrizni. Könyve alapszerkezete szociografikus jellegű: a falu egykorvált társadalmi (s emberi) tagoltsága mentén halad mondandójával. De több mint pusztá szociográfia, amit csinál (jól lehet az sem volna kevés vagy fölösleges). Tóth Béla írói erényei ott munkálnak e könyvben is. Közülük egyet-kettőt, mint legfontosabbakat még egy ilyen rövidke ismertetésben is szükséges megemlíteni. Legnagyobb erénye kétségkívül mesélő, fabuláló kedve és készsége (bár itt a szokásosnál visszafogottabb); ha van ma valaki, aki még tud jóízűen mesélni, Tóth Béla tud, s ezt oly természetességgel, oly magától értetődően teszi, hogy más ízlésű, más irodalmi eszményű olvasója is méltányolni kénytelen. S a nyelv, amelyen megszólal, bár nem ritkán szertelen — erős, ízes nyelv. Egyszerre egyéni, senki máséval össze nem tévesztendő, szuverén nyelv — s ugyanakkor olyan, amely parasztnemzedékek sorának hagyományokban csiszolódott, tisztult bölcsességet is megtudja szólaltatni.

Az *Iratos dombon* szövegének mennyiségileg túlnyomó többsége mégis — Tóth Bélától némileg szokatlanul fegyvermezett — leírás. Néprajzi-szociográfiai hitel jellemzi végig. A könyvet olvasva hol a Puszták népére, hol Veres Péter munkaleírásaira kell gondolnunk: az *Iratos dombon* leírásai részben mindkettő jellemzőiből van valami. S nem a fölszín, a külsőség. Illyes könyvével az *életrend* tárgyias, már-már szikár leírása, Veres Péter dolgaival pedig a munkának, mint az élet e nagy, központi és soha ki nem iktatható aktusának megfeleltetése rokonítja. S mily jellemző: Tóth Béla, ki gyarkorta fegyvermezettlen és el-

kalandozó író, meséje minduntalan kiárad műve mentéből — e könyve munkaleírásaiban oly feszeset, oly hibátlan tömörségűt ad, mint ritkán máskor. Egy-egy részlete, mint például a kaszakalapálás leírása pedig valódi remekelés.

Könyvében azonban nemcsak a falu (az uradalom) szociografikus rajza, társadalmi és emberi viszonyai, sok-sok örökre elnémult előd és sorstárs arcéle bontakozik ki. Kibontakozik egy mély bölcsesség, e világban való megmaradás s az emberi sors elviselésének keserűség nélkül való, de mégsem idealizáló bölcsessége. Félreértés ne essék: Tóth Béla nem tudós író, nem a Hamvas Bélák vagy a Szentkuthy Miklóskok közül való; tudása nem tudományos tudás, bölcsessége nem filozofikus, nem professzionális bölcsesség. Inkább élettapasztalat, mely az emberi élet gondjainak-örömeinek realisztikus elfogadása során képződött.

A fűlészövegben — tehát kiemelt helyen — így ír: „*A véletlenek játéka egy ember léte (...). De azután már bugyrában az ösöktől örökölt tulajdonságok sokasága. Az már törvényszerű. Azt a bugyrot nem lehet letenni. Cipelni kell. Meghatározza az ember sorsát, jól és rosszul. Ha fölisméri a terhet hordó ember, hogy mi minden létezik hozományában, s élni tud vele, úgy boldogulhat. Ha a rossz tulajdonságait is fölisméri, fékezi, kormányozza, azzal is előrébb megy. Ha nem ismeri föl önmagát — csak vergődik ösztönei örvényében. Annak a bajusztát más pödrí, nem ő maga.*”

Olvasóinak is, neki magának is csak azt kívánhatjuk: összegző s számvető nagy regénye, melyet, reméljük, hamarosan — megír, úgy sikerüljön, hogy elmondhassuk róla, emberi és írói adottságait fölismerte s élete-műve kormányosa tudott lenni.

Mert nem feledheti Tóth Béla: „*Nem akárcsak tud kasztat kalapálni. Érezk kell hozzá, nemcsak buzgalom vagy a muszáj parancsa.*” S neki megvan ez az érzéke — „kalapálnia” kell tehát tovább.

Lengyel András

Államvizsgakoncert

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola két feltűnően tehetséges fiatalat bocsátott útjára; a napokban volt a magánének szakos tanárjelöltek államvizsgálója. Mindkettőjükét Sinkó György tanította. Nagyszerűen megszerkesztett, változatos vizsgaprogramjuk is mesterük zenei ízlését tükrözte, aki jól ismeri tanítványait. Farkas Lilla és Frankó Tünde jól vizsgázott preklasszikus, klasszikus, romantikus és modern zenei témáinakból egyaránt. Természetesen figyelembe kell vennünk, hogy két induló művész produkcióját hallottuk, hogy voltak apró hiányosságok, bizonytalanságok, melyek mögül azonban mindig kiragyogott az igazi tehetség.

Indításként Pergolesi Stabat materéből adtak elő egy duettet, az intézet vonószenekarának kíséretével, akiket Meszlényi László vezényelt. Előadásukban nem annyira az ünnepi egyházi muzsika, mint inkább a 18. századi nápolyi ember öszinté vallásos áhítata szólt meg. Farkas Lilla Schubert Erlikönig című dalával hangulati változások érzékeltesítésére iránti készségét bizonyította. A hasonlóan drámai hangvételű Muszorgszkij Bölcsődal bemutatásakor meggyőződhettünk arról, hogy színészileg és zeneileg egyaránt képes különböző karakterek ábrázolására még egy dalban is.

Frankó Tünde Brahms- és Schubert-dalainak előadásával a romantikus művek

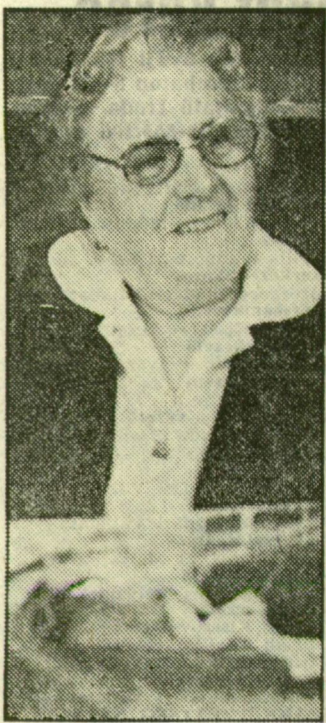
iránti fogékonyságot, Kodály Nausikaa-jával pedig lehetőségre dinamikai változásokra való képességet árult el. Az érzelmek széles skáláját tudja érzékelteni drámai színezetű szopránjával.

A növendékek legelőnyösebb oldalukról a két utolsó számban mutatkoztak be. Mindkettő Verdi Falstaff-jából való. Farkas Lilla Gregor József egyik budapesti vendégszereplése alkalmával kérte fel a művészt arra, hogy államvizsgáján énekelje Falstaffot. Gregor — rendkívül szimpatikusan — végig főiskolás partnerének biztosította a vezető szerepét. Így a jelenetben Farkas Lilla szép tónusú altjával, humorával, és ironikus hangvételével egy nagyszerű, jövőre Mrs. Quicklyt rajzolhatott meg. Az utolsó részletben, melyet Oberfrank Géza beállításában mutattak be a hallgatók, a windsori nők Falstaff megréfalását készítik elő. Farkas és Frankó egyaránt magabiztosan mozgott a színpadon, nagyszerű komikai képességeket felcélizva. Mindkettőjük zongorakísérete a rendkívüli zenei intelligenciával és technikai felkészültséggel rendelkező Kerek Ferenc volt.

Reméljük, néhány év múlva a szegedi operaszínpadon láthatjuk újra a két tehetséges diplomázót.

Gresó Erzsébet

Heiszig Józsefné köszöntése

terjesztette a Népszavát és a röplapokat.

1925-től tagja az SZDP nőbizottságának, majd pénztárosi munkával bízták meg. Ugyanettől az évtől tagja a gyermekbarát csoportnak is, és 1929-től 1933-ig közreműködött a munkásgyermek nyaraltatásában. Férjével együtt 1930-ban belépett a Szegedi Általános Munkás Enekkarba, amely nehéz körülmények között, a tagok áldozatvállalása árán működött. Számtalan országos dalostalálkozón vettek részt. Heiszig Józsefné az énekkarnak a felszabadulás után is lelkes tagja maradt. A Szegedi Szabóipari Szövetkezetben 1925-től dolgozott, majd 1944-től a szövetkezet műhelyvezetője lett, és alapító tagja az 1944-ben megalakult Szabóipari Szakszervezetnek, illetve a szakszervezet vezetésének.

A felszabadulást követően közel másfél évtizedig Szegeden MNDSZ-tag, és számos társadalmi funkciót vállalt. Tanácstaggá választották 1958-ban és 1966-ban. 1931-től a párt tagja.

Heiszig Józsefné munkásságáért többször részesült kitüntetésben, így tulajdonosa a Szocialista Kultúraért, a Szocialista Hazáért, Erdemrend és a Felszabadulás Jubileumi Emlékérem kitüntetésnek. A tegnapi köszöntésen Horváth Károlyné, a megyei pártbizottság titkára és Oláh Miklós, a városi pártbizottság titkára közönte az ünnepeltet, és átadták a megyei pártbizottság ajándékát.

Egészségünkért-alapítvány

„Egészségünkért” elnevezéssel alapítványt hozott létre Százhalombattán a Magyar Szénhidrogénipari Kutató-Fejlesztő Intézet. Az alapítvány hármas célt szolgál: a helybeli lakosság komplex szív- és érrendszeri vizsgálatát, a légúti betegségeken szenvedő százhalom-

battai gyerekek teljes körű és rendszeres kezelését, beleértve a hegyvidéki, erdei környezetben való szanatórium kezelését és üdülést is, továbbá az egészségügyi tudományos eredmények megismerését, többek között a tanulmányutak anyagi támogatása révén.

Paradoxonok?

a tévében, hogy valamikor a versnek történelmi küldetése volt. Hídvatás Szózat-tal. Aztán eszembe jut az a fehér hajú bácsika, aki Kosztolányi-versek mondott egy megnyitón. Mi ősz fejjel vállalkozunk-e ilyesmire?

Mindennapos tortúra valakit beszélgetésre kérni. Legtöbbünk a spontaneitás híve. De hát mindig közben valami. A minap egy rendelet visszhangját szerettem volna érzékelni, és bátorítottam az egyik érdekeltet, egy taxist megkérdezni. A válasza egészen különös volt.

A CB-hez nyúlt, és hívta a főnökét. Közben kézzel-lábbal mutogatok, hogy nem kell a „segítség”, elboldogulunk ketten is. Az úr távolságtartó — előbb —, majd nyomatékosan megkérdezi, értem-e... Rázom a fejem. Dühös lesz. Erősködöm, hogy az ő véleményére volnék kíváncsi. Fogja magát, és veszi a kalapját.

Nem értem, megfélemlítették, vagy nincs véleménye? Legalább ezt mondta volna el. Miután a taxis jól „megrendszabályozott”, a tanácsnál már nem is mertem keresni beosztottat, rögtön az osztályvezetőt tárcsáztam.

Elhadarom, mi járatban vagyok. A főnök készsé-

ges, persze segít. Legalább három olyan munkatársa van, akik tájékozottak, részleteiben ismerik a témát. Meglepődöm. Az osztályvezető azt is hozzáfűzi, hogy ő már évek óta messze került a konkrét ügyektől, a kollégái azonban mindennap életközben dolgoznak.

Azt hiszem, több ez, mint vezetői stílus! Meg azzal sem lehet elintézni, hogy ahány ház, annyi szokás. Önkéntelenül valami rejtélyt sejtetek a taxisoknál. Bár tudom, remélem ilyesmiről szó sincs, azonban mégis gyanakszom. Manipuláció? De miért ilyen ügyetlenül?! Jégre vihetnek bennünket tapintatosabban is. Vagy az üzleti titok némít el bennünket? Aligha!

Ismerősöm szentséges, hivatalos ügyben szeretne beszélni egyik vállalatunk igazgatójával. A titkárnő kidobta azzal, hogy fogadóra: minden hónap második keddjén 10-től 12-ig. Ismerősöm erősködött, fontos dologban jár, a megadott időpontban biztosan nem ér rá. A titkárnő segítőkész, forduljon inkább az igazgató-helyetteshez, akinek a fogadónapja: minden hónap harmadik csütörtökén van 13-tól 15 óráig. Az már csak két hét.

Ismerősöm még megkér-

dezte mikor fogad a párttitkár és az szb-titkár. Örömmel konstata, hogy havonta egyszer őket is el lehet érni. Csak legyen ember, aki kíváncsi! Nem fér a fejembe, mi a csudának kell megjárni a fogadósdit? Ha a tisztelt vezetőket nem óhajtják látni a kedves ügyfél, partner (?) képét, nem egyszerűbb magukat letagadtatni?

A titkárnő lelemény erre már nem terjed ki? De más módszerek is kínálkoznak. Hányszor halljuk, hogy az igazgató elvtárs, az elnök elvtárs értekezik, házon kívül, elutazott, tapasztalatcsere... És arra, hogy mikor érhetnének utol, határozott nincs a válasza. Persze az ügyfelek korántsem szorakoztató egvedek. Sőt egyenesen kellemetlenek. Kérnek, követelnek, panaszkodnak, esetleg még kiabálnak is. De, ha csak zsongítóan beszélünk, már az is fázasztó.

Eszembe jut hajdan volt főnököm megboldogult könyvtáros koromból. Az aytaján pici tábla: hozzám kopogtatás nélkül (bármikor) bejöhetsz. És ok nélkül senki nem zavarta. Vigyáztunk az idejére, az idegeire. A gondjaink, bármily hihetetlen, megoldódtak. Ha ezt a példát nem is ajánlom követésre, a havi fogadósdit manapság már elég bárgyú végigjárni. Arról már nem is beszélve, hogy mennyire népszerűtlen!

Bodzsár Erzsébet